

The process of construction the imagination of Catholics citizenship in Thai society**

Chawalit Treyaprasert*

Abstract

This research analyzes the process of constructing the imagination of Catholics citizenship in Thai society under the Thainess definition of “being Buddhism is being Thai”. This became a major problem in Thai society as the Catholics were seen as the non-Thai citizens. The research found that in the early stages of the transformation: despite the fact that Catholics were already a legal citizen in Thailand yet were not socially accepted. More importantly, during Chom Phon Pibulsonggram’s regime, Christianity was persecuted severely. However, with the occurrence of the Second Vatican Reformation has boosted the successful transformation of constructing the Catholics citizenship and contributed the Catholics to adapt themselves in Thai society. These adjustments occurred through reducing the sense of alienation (the Western) and adding more “Thainess” to Christianity community in Thailand by implementing Catholicism–Thainess cultural blending, adapting both languages in prayers by catholic priests, and establishing virtuous relations between Christianity and Thai monarchy.

Keyword: *Catholic, Christianity, Citizenship, Imagine community*

---

*Master Student, Master of Arts Program in Politics and Governance, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University. Henri Dunant Rd., Wang Mai, Pathumwan, Bangkok 10330. Email: Naywinner1@hotmail.com

**Received October 28, 2015 ; Accepted April 25, 2016

การสร้างจินตกรรมความเป็นพลเมือง ของคาทอลิกในสังคมไทย**

ชวลิต ตริยะประเสริฐ*

บทคัดย่อ

งานชิ้นนี้วิเคราะห์กระบวนการสร้างจินตกรรมความเป็นพลเมืองของชาวคาทอลิก ภายใต้จินตกรรมของสังคมไทยที่นิยามว่า “ความเป็นพุทธคือความเป็นไทย” ซึ่งกลายเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้สังคมไทยมองว่าชาวคาทอลิกไม่ใช่คนไทย จากการวิจัยพบว่าในช่วงแรกของการก่อตั้งในการสร้างความเป็นพลเมืองของชาวคาทอลิก แม้ชาวคาทอลิกจะได้ความเป็นพลเมืองไทยทางกฎหมายแล้ว แต่สังคมไทยก็ยังไม่ยอมรับในความเป็นพลเมืองไทยของชาวคาทอลิก โดยเฉพาะในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่เกิดการเบียดเบียนศาสนาคริสต์อย่างรุนแรง แต่ภายหลังเมื่อเกิดการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ช่วยให้ชาวคาทอลิกไทยสามารถปรับตัวและสร้างจินตกรรมความเป็นพลเมืองไทยได้สำเร็จ ผ่านการลดความแปลกแยก (ความเป็นตะวันตก) และเพิ่ม “ความเป็นไทย” ให้กับศาสนาคริสต์ในประเทศไทย ทั้งจากการผสมผสานศิลปวัฒนธรรมของศาสนาคริสต์ในแบบไทย การปรับตัวเรื่องภาษาในบทสวด การบวชบาทหลวงชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไปมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสถาบันกษัตริย์

คำสำคัญ: คาทอลิก, ศาสนาคริสต์, พลเมือง, ชุมชนจินตกรรม

* นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการจัดการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถ.อัครวิฑูณฑ์ แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330. อีเมล Naywinner1@hotmail.com

** ได้รับบทความ 28 ตุลาคม 2558; อนุมัติให้จัดพิมพ์ 25 เมษายน 2559

บทนำ

หลังจากการเบียดเบียนศาสนาคริสต์ในปลายรัชสมัยพระนารายณ์มหาราช¹ ส่งผลให้การเผยแพร่ศาสนาคริสต์ให้กับชาวไทยต้องหยุดชะงักลง เนื่องจากพระมหากษัตริย์ของไทยพระองค์ต่อๆ มาไม่ต้องการให้ชาวไทยนับถือศาสนาอื่นนอกจากศาสนาพุทธ การเผยแพร่ศาสนาคริสต์จึงถูกจำกัดให้สามารถเผยแพร่ได้เฉพาะชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศเท่านั้น ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบาทหลวงปัลเลอกัวซ์ของศาสนาคริสต์เป็นอย่างมาก (Somsri Bunarunraksa 2007, 80) พระองค์จึงทรงอนุญาตให้ศาสนาคริสต์สามารถเผยแพร่ศาสนาให้แก่ชาวไทยได้อีกครั้ง แต่มีชาวไทยเพียงจำนวนน้อยมากเท่านั้นที่เปลี่ยนใจมาเข้ารับนับถือศาสนาคริสต์ ทำให้ประชากรชาวคาทอลิกส่วนใหญ่มักยังคงเป็นชาวต่างชาติเช่นเดิม

ในช่วงของการสร้างรัฐชาติสมัยใหม่ตามแบบตะวันตกในสมัยพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (Pinkaw Laungaramsi 2014, 145) นำมาซึ่งการพยายามรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อลดอำนาจของกลุ่มขุนนางเก่า (Kullada Kesboonchoo Mead 2004, 33-39) การนิยามความเป็นพลเมืองจึงมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากทำให้ไพร่และทาสในบังคับของขุนนางกลายเป็นพลเมืองซึ่งต้องอยู่ในกำกับของรัฐส่วนกลางแทน นอกจากนี้ความเป็นพลเมืองยังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของความเป็นรัฐชาติ

สมัยใหม่ซึ่งประกอบไปด้วย ประชากร (พลเมือง) อาณาเขต รัฐบาล และอำนาจอธิปไตย (Kowitz Wongsurawat 2007, 9-12)

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ทำให้ความเป็นพลเมืองของไทยชัดเจนขึ้นโดยการออกกฎหมายสัญชาติ (nationality act) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อการจำแนกความพลเมืองของไทย โดยระบุให้บุคคลเหล่านี้เป็นคนไทย (Chaiyon Praditsil and Shotisa Cousnit 2009, 60) คือ

(1) บุคคลผู้ได้กำเนิดแต่บิดาเป็นคนไทย แม้เกิดในพระราชอาณาจักรก็ดี เกิดนอกพระราชอาณาจักรก็ดี

(2) บุคคลผู้ได้กำเนิดแต่มารดาเป็นคนไทย แต่ฝ่ายบิดาไม่ปรากฏ

(3) บุคคลผู้ได้กำเนิดในพระราชอาณาจักรสยาม

(4) หญิงต่างชาติผู้ได้สมรสกับคนไทยตามกฎหมายประเพณี

(5) คนต่างประเทศผู้ได้แปลงชาติมาถือเอาสัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติ

ผลจากกฎหมายดังกล่าวในข้อที่ (3) บุคคลผู้ได้กำเนิดในพระราชอาณาจักรสยามได้ส่งผลให้ชาวคาทอลิกซึ่งเดิมเป็นคนต่างชาติ เช่น โปรตุเกส เวียดนาม จีน และลาว (Chaiyon Praditsil and Shotisa Cousnit 2009, 52-53) เป็นต้น ได้รับสัญชาติไทย และกลายเป็นคนไทยทางกฎหมายในเวลาต่อมาทั้งหมด

¹King Phetracha took over the throne from King Narai and persecuted Christians by claiming to protect Buddhism which was the mainstream religion in Thailand. He also indicated that due to the close relationship between Christianity and King Narai, Christianity came to dominate the politics in Thailand. Read more at Seri Phongphit. *Catholic kab sangkomthai: Si sattawat haeng kunkah lae botrian*. pages 65-85

แต่เนื่องจากการนิยามความเป็นพลเมืองไทยของชาวคาทอลิกเป็นสิ่งที่ซับซ้อนและยาวนาน ทั้งจากปัญหาที่ชาวคาทอลิกเองโดยส่วนมากมิได้มีเชื้อชาติไทย และการนับถือศาสนาที่ต่างไปจากชาวไทยส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาพุทธ ทำให้เมื่อชาวคาทอลิกได้รับสัญชาติไทยทางกฎหมายแล้ว ก็ยังคงถูกชาวไทยพุทธส่วนมากมองว่าพวกเขายังมีใช่คนไทย ดังที่เกิดปัญหาการเบียดเบียนศาสนาคริสต์ครั้งสำคัญในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ประเทศไทยเกิดปัญหาความขัดแย้งกับฝรั่งเศสในสงครามอินโดจีน ศาสนาคริสต์ถูกโยงกับเรื่องของการเมืองว่าเป็นศาสนาของพวกฝรั่งเศส ชาวคาทอลิกที่นับถือศาสนาคริสต์จึงถูกมองว่าเป็นพวกเดียวกับฝรั่งเศสด้วย ทำให้เกิดการเบียดเบียนศาสนาที่รุนแรงทั่วประเทศ โดยเฉพาะในเขตที่ติดกับชายแดน (Salinee Manakit 2005, 122-125) ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการนิยามความเป็นพลเมืองไทยของชาวคาทอลิกเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาในการพัฒนาความหมายและสร้างความเป็นคาทอลิกไทยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการดังกล่าวได้สืบเนื่องยาวนานจนถึงปัจจุบัน

ที่ผ่านมาการศึกษาความเป็นพลเมืองของชาวคาทอลิกมีอยู่จำนวนน้อย เช่น งานของ ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และโชติสา ชาวสนิท เรื่อง *บทบาทและการปรับธรรมวิทยาแห่งพลเมืองของคาทอลิกในสังคมไทยช่วงกระแสโลกาภิวัตน์* ซึ่งได้อธิบายว่าความขัดแย้งกันของธรรมวิทยาแห่งพลเมืองของศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ เป็นเหตุผลสำคัญที่ส่งผลให้กระบวนการสร้างความเป็นพลเมืองของชาว

คาทอลิกในสังคมไทยเป็นกระบวนการที่ยาวนาน กล่าวคือ ธรรมวิทยาแห่งพลเมืองของศาสนาคริสต์ภายใต้แนวคิด “นอกพระศาสนจักรไม่มีความรอด”² เมื่อเข้ามาอยู่ภายใต้สังคมไทยที่ยึดหลักธรรมวิทยาแห่งพลเมืองของศาสนาพุทธเป็นหลักจึงเกิดความขัดแย้งและความไม่เข้าใจกัน แต่หลังการสังคายนาชาติกันครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนมุมมองในเรื่องความรอดของชาวคาทอลิกที่เชื่อว่ามีเพียงศาสนาคริสต์เพียงศาสนาเดียวที่จะนำความรอดมาสู่มนุษย์ได้ โดยได้เปลี่ยนความหมายใหม่มาเป็นการเผยแพร่ธรรมให้ผู้อื่นเป็นคนดี ไม่มุ่งหมายให้เปลี่ยนศาสนามาเป็นคริสต์ และเน้นการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนท้องถิ่น การพัฒนา และการปรับให้ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาของชนพื้นเมือง (Chaiyon Praditsil and others 2009, 86) ทำให้ศาสนาคริสต์สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมไทยได้ดีมากขึ้น

ดังนั้น การศึกษาความเป็นพลเมืองของชาวคาทอลิกในสังคมไทย จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและควรยิ่งแก่การอธิบายเพิ่มเติม ซึ่งจะช่วยในการตอบคำถามว่ากระบวนการอะไรที่มีส่วนช่วยให้ชาวคาทอลิกซึ่งเดิมถูกสังคมไทยมองว่าเป็นความแปลกแยกและไม่ใช่พวกเดียวกัน แต่ในเวลาต่อมาได้รับการยอมรับในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในสังคมเดียวกันได้ ผู้เขียนพบว่ากรณีที่ชาวคาทอลิกไม่ได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งในสมาชิกของชุมชนจินตกรรม (imagined communities)³ (Benedict Anderson 2014, 125) ของสังคมไทยในอดีต เกิดจากความแตกต่างทั้งในเรื่องของเชื้อชาติและศาสนา แต่

²The concept of St. Augustine, stating that baptism is the only way to salvation in the next world. This conception has evolved into the civic religion of the pre-Vatican II.

³Imagination community by Benedict Anderson, translated by Charvut Kaset Siri, refers to an imaginary community that people create the imaginary action or awareness perception of the same group which is the beginning of the concept of nationalism.

เมื่อเกิดการสังคายนาวาดิกันครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการผสมผสานความเข้าใจระหว่างชาวคาทอลิกกับสังคมไทย ทำให้ชาวคาทอลิกสามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในสมาชิกของชุมชนจินตกรรมของสังคมไทยได้สำเร็จ

หลังการสังคายนาวาดิกันครั้งที่ 2 ชาวคาทอลิกได้ปรับตัวโดยการลดความแปลกแยก (ความเป็นตะวันตก) และเพิ่ม “ความเป็นไทย” ให้กับศาสนาคริสต์ในประเทศไทยให้มากขึ้น ทั้งจากการปรับตัวเรื่องภาษาในบทสวด พิธีกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าไปมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสถาบันกษัตริย์ และพิธีกรรมต่างๆ ของรัฐ สิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขสำคัญมากที่ช่วยให้ชาวคาทอลิกสามารถผสมผสานเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนจินตกรรมของสังคมไทยได้ง่ายและกลมกลืนอย่างที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบัน ในบทความนี้ได้แบ่งการอธิบายถึงกระบวนการสร้างความเป็นพลเมืองของชาวคาทอลิกในสังคมไทยเป็นสองช่วงคือ การก่อตัวและปัญหาของความเป็นพลเมืองของคาทอลิกในสังคมไทย และพัฒนาการและความสำเร็จของการสร้างความเป็นพลเมืองของคาทอลิกในสังคมไทย

การก่อตัวและปัญหาของความเป็นพลเมืองของคาทอลิกในสังคมไทย

ในสมัยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแม้ว่าพระองค์จะมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับศาสนาคริสต์เป็นอย่างมาก จากที่ศาสนาคริสต์ได้นำความรู้สมัยใหม่จากตะวันตกมาช่วยพัฒนาประเทศ จนทรงอนุญาตให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาแก่ชาวไทย ทำให้

ศาสนาคริสต์สามารถเริ่มเผยแผ่ศาสนาให้แก่ชาวไทยได้ แต่สำหรับสังคมไทยซึ่งใช้จินตกรรมความเป็นไทยในแบบพุทธมาโดยตลอด (Saichon Sattayanurak 2005, 4-7) และชนชั้นนำไทยส่วนใหญ่เปิดใจรับศาสนาคริสต์ในแง่ของความรู้สมัยใหม่เท่านั้น มิได้เปิดใจรับศาสนาคริสต์ในแง่ของการเผยแผ่ศาสนา (Daviskd Puaksom 1997, 173) ซึ่งเห็นได้จากการตอบโต้กันในหนังสือแสดงกิจจานุกิจของศาสนาพุทธ⁴ กับหนังสือปูชชาวิสัยชนาของศาสนาคริสต์⁵ ที่ต่างฝ่ายต่างก็ยกเอาจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่งขึ้นมา และหักล้างด้วยคำสอนศาสนาของตน (Seri Phongphit 1982, 160-161) จึงมีชาวไทยจำนวนน้อยมากเท่านั้นที่เปิดใจและย้ายไปเข้ารับนับถือศาสนาคริสต์ (Seri Phongphit 1982, 70) อีกทั้งผู้ที่ย้ายมานับถือศาสนาคริสต์ก็มักจะถูกกล่าวหาว่าทรยศต่อประเพณีเดิมและญาติพี่น้องของตน ดังที่ท่านปลัดเลอแก้วขันทีกับเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

“แม้ว่าคริสต์ศาสนาจะเป็นที่เชื่อถือและได้รับการยกย่องในประเทศไทยสยาม แต่ก็ไม่เป็นเครื่องหักห้ามมิให้มีการเบียดเบียนพวกที่เข้ารับได้ พอดคนนอกศาสนาคนหนึ่งเข้ารับเป็นคริสต์ตั้ง ญาติสนิทมิตรสหายก็จะโจมตีเขาอย่างดุเดือดทีเดียว ‘ทำไม่หือ แกต้องการละศาสนาอันเที่ยงแท้และแสงสว่างเพื่อทิ้งตัวเข้าไปอยู่ในความมืดกระนั้นหรือ แกต้องการคบหาสมาคมกับพวกเดียธิยักระนั้นหรือ ใ้อัคนโหด แกจะสูญเสียบุคคลผล

⁴By Chaophraya Thippakorawong Mahakosathibodi (Kam Boonnak)

⁵By Father Palergua (Bishop Jean-Baptiste Pallegoix)

บุญที่ แก่ได้ทำไว้แต่ปางก่อนนี้
จนหมดสิ้นแล้วแกจะต้องตกรก
นรกขุมใหญ่ไม่ได้ผิดไม่ได้เกิดอีก”
(Seri Phongphit 1982, 74)

การเผยแพร่ศาสนาคริสต์ส่วนมากจึงประสบความสำเร็จในหมู่ชาวต่างชาติมากกว่า เช่น ชาวจีน และชาวยุโรปที่อพยพเข้ามาเป็นจำนวนมากในขณะนั้น เป็นต้น โดยหากมิชชันนารีสามารถชักจูงหัวหน้าครอบครัวเข้ารีตได้ก็จะทำให้ลูกหลานคนเหล่านี้พากันย้ายตามมาเข้ารีตกันหมด ดังนั้น การที่ชาวไทยยังคงนับถือศาสนาพุทธอย่างเหนียวแน่นและปฏิเสธศาสนาคริสต์ที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนา ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ของชาวคาทอลิกยังคงล้วนเป็นชาวต่างชาติ

แม้ว่าจะจะเป็นข้อเสียที่ศาสนาคริสต์ยังไม่สามารถเข้าไปเผยแพร่ศาสนาแก่ชาวไทยได้สำเร็จ แต่ก็ยังเป็นข้อดีที่ทำให้ศาสนาคริสต์ไม่ถูกเบียดเบียนศาสนา เนื่องจากการที่ชาวคาทอลิกเกือบทั้งหมดเป็นชาวต่างชาติ ทำให้การเข้ารีตเป็นคริสต์ของพวกเขาไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยมากนัก แต่ในทางกลับกันยังเป็นผลดีต่อการปกครองของรัฐ เนื่องจากชาวคาทอลิกมักจะรวมตัวกันอยู่เป็นค่ายเป็นชุมชน โดยมีบาทหลวงเป็นผู้ดูแล และไม่คิดยุ่งเกี่ยวกับเรื่องการเมือง ซึ่งคนเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นพวกเชลยที่ถูกต้อนเข้ามาจาก ลาว เขมร และญวน ถ้าหากพวกเขาไม่นับถือศาสนาเดิมของตนก็คือ พุทธศาสนาแบบพื้นบ้าน และอยู่ปะปนกับคนไทย ไม่แยกออกไปเช่นนี้ อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในการก่อความไม่สงบก็เป็นได้

การอยู่อาศัยของชาวไทยและชาวคาทอลิกในอดีตนั้นแยกกันอยู่อย่างชัดเจน กล่าวคือชาวคาทอลิกมักรวมตัวกันอยู่เป็นชุมชนแยกออกไปจาก

ชาวไทย โดยมีการจัดสร้างวัดอยู่ตรงกลางชุมชนเพื่อคอยดูแลและรักษาความเชื่อของชาวคาทอลิก นอกจากนี้ชาวคาทอลิกจะตั้งโรงเรียนให้อยู่คู่กับวัดด้วย โดยมีผู้สอนก็คือบาทหลวงที่ดูแลวัดแห่งนั้น บาทหลวงจึงเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ทั้งทางโลกและทางจิตวิญญาณแก่ชาวคาทอลิก ชาวคาทอลิกจึงถือบาทหลวงเปรียบเสมือน “พ่อ” ดังที่ชาวคาทอลิกเรียกบาทหลวงว่า “คุณพ่อ” คุณพ่อก็เป็นทั้งบาทหลวงผู้กระทำพิธีกรรม ผู้พิพากษาในกรณีขัดแย้ง ครูผู้ให้ความรู้ และเป็นผู้ที่คอยดูแลความสงบเรียบร้อยของชุมชน (Seri Phongphit 1982, 159)

แต่อย่างไรก็ตามการที่แยกกันอยู่อย่างชัดเจนไม่ได้เป็นปัจจัยที่ช่วยชาวคาทอลิกสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขตลอดไป เนื่องจากการขาดการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างชาวคาทอลิกและชาวพุทธทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันได้โดยง่าย เช่น กรณีวิกฤตการณ์ ร.ศ.112 ศาสนาคริสต์ถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกเดียวกับฝรั่งเศส กล่าวคือในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ไทยต้องเสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ซึ่งก็คือประเทศลาวเกือบทั้งหมดในปัจจุบันให้แก่ฝรั่งเศสในสนธิสัญญา ร.ศ.112 นอกจากนี้ไทยยังต้องยอมให้ฝั่งขวาแม่น้ำโขงระยะ 25 กิโลเมตร เป็นเขตปลอดทหารและปลอดภาษี ต้องยอมเสียอำนาจอธิปไตยในการปกครองจันทบุรี และต่อมาก็ต้องเสียเสียมรฐ พระตะบอง และศรีโสภณแก่ฝรั่งเศสด้วย (Seri Phongphit 1982, 169) เหตุการณ์นี้ได้สร้างทั้งความกลัวและความเกลียดชังต่อชาวฝรั่งเศสในหมู่ชาวไทยเป็นอย่างมาก

พระสังฆราชเวย์ (พระสังฆราชในขณะนั้น) ยอมรับว่าข้อพิพาทระหว่างทั้งสองประเทศส่งผลกระทบต่อศาสนาคริสต์ โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ มี

ชาวคาทอลิกที่ท่าจีน (สมุทรสาคร) ถูกข้าหลวงไทย ทำร้าย และมีข่าวลือว่าจะมีการทำร้ายมิชชันนารี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวฝรั่งเศสด้วย ทำให้ชาวคาทอลิก จึงต้องหลบซ่อนอยู่แต่ในบ้าน นอกจากนี้ในช่วง เข้าพรรษาของทุกปีพระสังฆราชเวย์สังเกตว่าจะมี ข้อพิพาทเกี่ยวกับการดำเนินคดีหรือมีการกระทำที่ ไม่ดีต่างๆ ที่มุ่งมาขังชาวคาทอลิกเสมอ จากรายงาน ประจำปี พ.ศ. 2437 ของมิสซังสยามพบว่าจำนวน การเข้ารับศีลล้างบาปลดน้อยลงหลังจากเกิด เหตุการณ์ที่ฝรั่งเศสยึดครองจันทบุรี ในปี พ.ศ. 2436 ซึ่งส่งผลทำให้คนต่างศาสนาไม่พอใจชาวคาทอลิก (Robae 2006, 451-452) ศาสนาคริสต์ถูกมองว่า เป็นศาสนาของพวกเขาฝรั่งเศสที่จะเข้ามายึดประเทศไทยเป็นอาณานิคม เหตุผลนี้ได้สร้างความไม่พอใจ ในหมู่ชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธเป็นอย่างมาก และทำให้ชาวคาทอลิกถูกมองว่าเป็นศัตรูกับประเทศไทยไปด้วย แต่ปัญหาในครั้งนี้นี้ยังไม่สามารถพัฒนา จนเกิดเป็นการเบียดเบียนศาสนาคริสต์ที่รุนแรงได้ เนื่องจากยังมีความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนาคริสต์ กับสถาบันกษัตริย์ไทยอยู่

โดยจะเห็นได้จากกรณีที่พระสังฆราชเวย์ เข้าไปขัดขวางเรือรบของฝรั่งเศสที่เข้ามาปิดปากอ่าว ไม่ให้ยิงปืนใหญ่ถล่มกรุงเทพฯ ในสมัยรัชกาลที่ 5 กล่าวคือเมื่อนายออกุสต์ ปาวี กงสุลฝรั่งเศสเตรียม สั่งให้เรือปืนของฝรั่งเศสยิงถล่มกรุงเทพฯ ในวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2436 เพื่อบีบบังคับสยามยอมมอบ ดินแดนลาวตะวันออกทั้งหมดของฝั่งแม่น้ำโขงให้กับ ฝรั่งเศส นายปาวีจึงได้รับสั่งคนให้ไปตามพระสังฆราช เวย์และธรรมทูตทั้งหมดมารวมกันที่กงสุลฝรั่งเศส แต่พระสังฆราชเวย์ปฏิเสธคำสั่งดังกล่าวและ ได้เข้าไปเจรจากับนายปาวีไม่ให้ยิงปืนใหญ่ถล่ม กรุงเทพฯ และเสนอให้ใช้วิธีประนีประนอมกับ

รัฐบาลไทยแทน (Chaiyon Praditsil and others 2009, 57-58)

เมื่อเรื่องนี้ทราบไปถึงพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล ที่ 5 พระองค์ทรงพอพระทัยเป็นอย่างมากที่ศาสนา คริสต์ในไทยไม่ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมือง ของฝรั่งเศส อีกทั้งยังให้การช่วยเหลือและเข้าข้าง ประเทศไทยอีกด้วย ความสัมพันธ์ที่ดีนี้มีมาโดย ตลอดสืบเนื่องมาจนวาระสุดท้ายของพระสังฆราช เวย์ ซึ่งเห็นได้จากการที่เมื่อพระจุลจอมเกล้าฯ ทรง ทราบข่าวการมรณภาพของพระสังฆราชเวย์ จาก หนังสือของสมเด็จพระยาเทววงศ์วโรปการ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศถึงบาทหลวงคอลลอมเบตต์ ซึ่งเป็นอุปสังฆราชและรักษาการณ์แทนสังฆราช โดยมีความว่า

“ข้าพเจ้าได้ทราบข่าว มรณภาพของเจ้าคุณพระสังฆราช เวย์ ซึ่งท่านแจ้งมาโดยหนังสือ ลงวันที่ 20 เดือนนี้ ด้วยความเศร้า สลดใจอย่างสุดซึ้ง ข้าพเจ้าได้นำ ข่าวนี้ กราบบังคมทูลพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงทราบ ทันทที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตลอดจนคณะเสนาบดีทรงรู้สึก ตื่นตันพระทัยในข่าวนี้อย่างยิ่ง เพราะเรารู้สึกว่าพระสังฆราชเวย์ ได้เป็นมิตรที่จริงใจยิ่งคนหนึ่งของ ประเทศไทยตลอดมา ความเสีย สละของท่านเพื่อความก้าวหน้า ทางศีลธรรมของประเทศ ซึ่งงาน ของคุณพ่อและคณะมิชชันนารี คาทอลิกแห่งประเทศไทย ทำการ

ส่งเสริมเป็นอันดีนั้น จะจารึกอยู่ในประวัติศาสตร์แห่งชาติเรา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบดีว่า ไม่มีถ้อยคำใดจะแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งของเราให้สมกับการสูญเสียครั้งนี้ พระองค์ทรงปรารถนาให้คุณพ่อและคณะมิสซังคาทอลิกทั้งหลายทราบว่า เมื่อเห็นอุปนิสัยจิตใจสูงกับงานอันยิ่งใหญ่และน่าสรรเสริญของท่านในประเทศนี้ อันเป็นงานที่อยู่ในรัชสมัยของพระองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและรัฐบาลของพระองค์ไม่เคยถือพระสังฆราชเวทย์ผู้วายชนม์เป็นคนต่างดาว และประเทศไทยสมควรจะได้รับการแสดงความเคารพสลัดใจในมรณภาพนี้ ข้าพเจ้าหวังว่าคุณพ่อจะแจ้งความรู้สึกของเรานี้ให้คณะมิสซังคาทอลิกทราบโดยทั่วกัน” (Seri Phongphit 1982, 172-173)

จากหนังสือของสมเด็จพระยาเทววงศ์วโรปการข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าในสายตาของกษัตริย์ไทยซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีกับศาสนาคริสต์ พระองค์ไม่ได้มองว่าชาวคาทอลิกในประเทศไทยเป็นคนต่างดาว แต่พระองค์กลับมองว่าชาวคาทอลิกมีสถานะเป็นคนอื่น (ที่ไม่ใช่คนไทย) ที่มีความเป็นมิตรกับคนไทย ซึ่งแนวคิดของชนชั้นปกครองนี้เป็นส่วนสำคัญต่อการสร้างความเป็นพลเมืองของชาวคาทอลิกในสังคมไทยในเวลาต่อมา กล่าวคือทำให้ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 สถาบันกษัตริย์ได้ออกกฎหมายสัญชาติไทย โดยไม่ได้วางเงื่อนไขกีดกันความเป็นพลเมืองไทยอันเนื่องจากการนับถือศาสนา

คริสต์ ทำให้ชาวคาทอลิกซึ่งเป็นคนต่างชาติหรือลูกครึ่งไทยต่างชาติได้รับสัญชาติไทยทั้งหมดในเวลาต่อมา

นอกจากนี้สิ่งที่ไม่อาจละเลยที่จะกล่าวถึงได้ก็คือ การเข้ามาเป็นตัวแทนในการติดต่อกับต่างประเทศ และการนำความรู้สมัยใหม่เข้ามาในช่วงเวลาของการพัฒนารัฐชาติสมัยใหม่ในช่วงแรก เช่น การรักษาพยาบาล การพิมพ์ เป็นต้น เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญแรกในการที่ทำให้ศาสนาคริสต์มีสายสัมพันธ์ที่ดีกับสถาบันกษัตริย์ไทย นอกจากนี้ศาสนาคริสต์ยังได้เข้ามามีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศในด้าน การตั้งโรงเรียนและการสอนภาษาอีกด้วย

การตั้งโรงเรียนและการสอนภาษาถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลดีระยะยาวมาจนถึงปัจจุบัน โดยในอดีตพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงต้องการที่จะปฏิรูประบบการศึกษา พระองค์ทรงไว้วางพระทัยให้ศาสนาคริสต์เข้ามาช่วยจัดการเกี่ยวกับการศึกษาแบบแผนใหม่ ศาสนาคริสต์ได้นำความรู้สมัยใหม่ทางตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในการสอนในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ประจวบกับค่านิยมตะวันตกในสมัยนั้นมีสูงมาก การส่งลูกหลานชนชั้นนำไปเรียนที่ต่างประเทศเพื่อฝึกภาษาและนำความรู้ทางตะวันตกกลับมาพัฒนาประเทศเป็นที่นิยมกันมาก เมื่อศาสนาคริสต์ในไทยสามารถฝึกนักเรียนให้มีความเชี่ยวชาญ ทั้งภาษาและความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของวิชาความรู้ทางตะวันตก ชนชั้นนำจึงมักจะให้ลูกหลานเข้าเรียนที่โรงเรียนของคริสต์แทนที่จะส่งไปเรียนต่างประเทศ (Pensri Horae 2015)

ผู้ที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนคริสต์ในยุคแรกอย่างน้อยจึงล้วนแต่เป็นลูกหลานของชนชั้นกลางหรือคนรวยขึ้นไป ซึ่งโดยส่วนมากจะเป็น

พระบรมวงศานุวงศ์ ทำให้ภาพพจน์โรงเรียนคริสต์ในประเทศไทยจึงมีความมั่นคงและมั่นคง เพราะคนรวยและคนมีอำนาจที่ ต้องพึ่งพาโรงเรียน ประกอบกับการที่โรงเรียนได้รับการสนับสนุนทุนดำเนินการและมีผู้บริหารมาจากต่างประเทศ โรงเรียนในเครือของคริสต์จึงอยู่ในฐานะร่ำรวยและก้าวหน้ากว่าโรงเรียนของรัฐบาลไทย (Duan Khamdi 1986, 88)

การสร้างโรงเรียนจึงเป็นประโยชน์ต่อศาสนาคริสต์อย่างมาก เปรียบเสมือนเป็นการดึงดูดใจผู้คนให้เข้าหาศาสนาคริสต์มากขึ้น เนื่องจากการเปิดการเรียนการสอนไม่จำกัดการนับถือศาสนา ทำให้ชาวไทยไม่ว่าจะนับถือศาสนาพุทธ หรือศาสนาอิสลามก็สามารถเข้าศึกษาได้ ส่งผลให้ศาสนาคริสต์เป็นที่รู้จักของสังคมไทย และทำให้นักเรียนชาวไทยต่างศาสนาที่มาเรียนเปิดใจยอมรับศาสนาคริสต์มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีในอนาคตเมื่อพวกเขาเติบโตไปเป็นชนชั้นนำต่อไปนั่นเอง เช่น การที่โรงเรียนมาแตร์เดอี ได้มีโอกาสสำคัญในการช่วยอบรมการศึกษาให้กับพระมหากษัตริย์ไทยถึง 2 รัชกาล คือรัชกาลที่ 8 และรัชกาลที่ 9 การได้รับโอกาสสำคัญเช่นนี้ยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ของศาสนาคริสต์กับสถาบันกษัตริย์เป็นไปอย่างราบรื่นทั้งในปัจจุบันและอนาคต

แต่อย่างไรก็ตามในช่วงแรกของกระบวนการสร้างความเป็นพลเมืองของชาวคาทอลิกในสังคมไทยยังไม่สามารถสำเร็จได้ เนื่องจากชาวคาทอลิกยังไม่สามารถลบภาพจินตกรรมที่ชาวไทยส่วนใหญ่ซึ่งนับถือศาสนาพุทธมองชาวคาทอลิกเป็นชาวต่างชาติได้ เห็นได้จากเหตุการณ์การเบียดเบียนศาสนาในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม

รัฐไทยซึ่งใช้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลักในการสร้างจินตกรรมความเป็นพลเมืองมาโดยตลอด ทำให้ความเป็นพลเมืองไทยถูกผูกติดกับความเป็นชาวพุทธ หลวงวิจิตรวาทการนักคิดคนสำคัญในการสร้างชาติของจอมพล ป. พิบูลสงครามได้สนับสนุนแนวคิดที่ว่าคนไทยควรนับถือศาสนาเดียวคือศาสนาพุทธ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ส.ศิวรักษ์ณ์ ที่กล่าวว่าอุดมการณ์ ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ของไทยคือชาติ ศาสนาพุทธ และกษัตริย์นั่นเอง เพราะฉะนั้นการเป็นคนไทยจึงต้องนับถือศาสนาพุทธเท่านั้น (Sulak Sivaraksa 2002, 35-36)

ในช่วงสงครามอินโดจีนประเทศไทยมีความขัดแย้งกับฝรั่งเศส รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ชูนโยบายชาตินิยม (Reynolds 2002, 9-14) โดยการสร้างจินตกรรมของความเป็นชาติไทยไว้ว่าชาวชาติไทยจะต้องนับถือศาสนาพุทธเพียงศาสนาเดียว ดังนั้นพลเมืองที่ดีจึงต้องนับถือศาสนาพุทธ มีการบังคับให้ชาวคาทอลิกที่มีสัญชาติไทยเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธ

“พระสงฆ์คริสต์ชาวไทยได้ถูกบังคับให้ละทิ้งศาสนาคริสต์ ถ้าพวกเขายินยอมลงชื่อ พวกเขาจะได้รับการพิจารณาว่าเป็นพลเมืองที่ดี แต่ถ้าพวกเขาไม่ยอมละทิ้งศาสนาคริสต์ พวกเขาจะต้องถูกขังคุก 1-2 เดือน และถูกปล่อยตัวไปหรือถูกฟ้องในข้อหาเป็นแนวที่ 5⁶ ซึ่งจะต้องถูกตัดสินโทษอย่างหนักจำคุก 2-3 ปี หรือตลอดชีวิตโดยคำสั่งของศาลทหารซึ่งใช้พยานเท็จปรักปรำ” (Larke 2000, 44)

⁶A spy sent by France to Thailand during the Indochina War

เหตุการณ์เบียดเบียนศาสนาคริสต์ในขณะนั้นทวีความรุนแรงขึ้น โดย “คณะเลือดไทย” ซึ่งเป็นกลุ่มคนไทยที่อ้างตัวว่าเป็นผู้ที่รักชาติ และสนับสนุนนโยบายความเป็นเอกภาพทางศาสนาของรัฐบาลที่ต้องการให้ชาวไทยนับถือศาสนาพุทธเพียงศาสนาเดียว พวกเขาบีบบังคับให้คนไทยที่นับถือศาสนาคริสต์กลับใจเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธ มีการปิดโบสถ์ และการห้ามทำพิธีทางศาสนา (Chaiyon Praditsil and others 2009, 58-63)

นอกจากนี้ คณะเลือดไทยยังได้ปลุกฝังแนวคิดให้สมาชิกทุกคนเห็นว่าศาสนาคริสต์เป็นศาสนาของฝรั่งเศสซึ่งเป็นศัตรูกับไทย ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์จึงเป็นศัตรูของคนไทยด้วย คณะเลือดไทยจะต้องหาวิธีในการกำจัดศัตรูของชาติเหล่านี้ไปให้หมด แนวคิดของคณะเลือดไทยได้แพร่กระจายไปตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ ทำให้เกิดคณะเลือดไทยตามจังหวัดต่างๆ ด้วย เช่น คณะเลือดไทยเชียงใหม่ คณะเลือดไทยสาขาพนัสนิคม และคณะเลือดไทยพระประแดง เป็นต้น (Surachai Chumsriphan 2000, 38)

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือชาวคาทอลิกถูกเบียดเบียนศาสนาอย่างรุนแรง โดยเฉพาะเหตุการณ์ *มรณสักขีแห่งสองคอน*⁷ ที่เกิดขึ้นในจังหวัดนครพนมซึ่งมีอาณาเขตติดกับประเทศลาวที่ในขณะนั้นเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส (Kohtae Robae 2006, 662) โดยมีตำรวจกลุ่มหนึ่งได้เข้ามาเรียกประชุมชาวบ้านในหมู่บ้านชาวคาทอลิกและประกาศว่าไทยจะมีการทำสงครามกับฝรั่งเศส ถ้าไทยชนะจะไม่มีศาสนาคริสต์อีกต่อไป หลังจากนั้นพวกเขาก็ได้เข้ามาตั้งค่ายอยู่ในหมู่บ้านและเริ่มบีบ

บังคับให้ชาวบ้านเลิกนับถือศาสนาคริสต์ แต่ไม่ประสบความสำเร็จมากนักเนื่องจากชาวบ้านยังมีครูสอนศาสนาคนหนึ่งชื่อ สีฟอง ซึ่งเป็นผู้ที่ชาวบ้านนับถืออยู่ทำให้ชาวบ้านไม่ยอมละทิ้งศาสนาโดยง่าย พวกเขาจึงคิดหาอุบายเพื่อกำจัดครูสีฟอง โดยการเขียนจดหมายหลอกให้ครูสีฟองออกไปจากหมู่บ้าน หลังจากนั้นก็ใช้ปืนยิงครูสีฟองจนเสียชีวิต ต่อมายังมีคนที่ไม่ยอมละทิ้งศาสนาและพร้อมที่จะสละชีวิตแต่ไม่ยอมละทิ้งความเชื่ออีก 6 คน ซึ่งก็ถูกตำรวจยิงเสียชีวิตในภายหลังด้วย (Kohtae Robae 2006, 663-667)

การเบียดเบียนศาสนาคริสต์ดำเนินการต่อเนื่องเรื่อยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2483 จนถึงปี พ.ศ. 2485 เมื่อไทยเข้าร่วมกับญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกา อังกฤษเริ่มทิ้งระเบิดที่กรุงเทพฯ สร้างความเสียหายมากมายให้กับสถานที่สำคัญๆ หลายแห่ง ส่งผลให้การเบียดเบียนศาสนาคริสต์หยุดชะงักลงไปด้วย ต่อมาญี่ปุ่นแพ้สงคราม บริติช พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการขอรับรองให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ลาออกจากตำแหน่ง โดยนายควง อภัยวงศ์ ได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่แทน ในปี พ.ศ. 2487 และได้มีการประกาศเสรีภาพในการนับถือศาสนาทันทีถือเป็นสัญลักษณ์การสิ้นสุดการเบียดเบียนศาสนาคริสต์นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (Kohtae Robae. 2006, 661)

กล่าวโดยสรุปสาเหตุสำคัญของการเบียดเบียนศาสนาในครั้งนี้เกิดจากปัจจัย 3 ข้อดังนี้ *ปัจจัยที่หนึ่ง* การปลุกกระดมให้ประชาชนชาวไทยมีความรักชาติ ตามนโยบายของรัฐบาลในเวลานั้น *ปัจจัยที่สอง* ศาสนาพุทธถือเป็นศาสนาของคนไทย

⁷Sacrifice their lives in order to preserve the religious beliefs of Catholics during the Indochina War.

ดังนั้นคนไทยทุกคนจะต้องนับถือศาสนาพุทธ และ *ปัจจัยที่สาม* สถานการณ์ทางการเมืองทำให้ศาสนาคริสต์ถูกมองว่าเป็นศาสนาของฝรั่งเศษ ทำให้ความเกลียดชังศาสนาคริสต์รุนแรงมากขึ้น (Surachai Chumsriphan 2000, 126)

พัฒนาการและความสำเร็จของ สร้างความเป็นพลเมืองของ คาทอลิกในสังคมไทย

ต่อมาได้เกิดการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 (1962-1965 A.D.) ซึ่งเป็นการปรับตัวของศาสนจักรคาทอลิกในระดับโลก ส่งผลให้ศาสนาคริสต์ในประเทศไทยสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมไทยได้ดีขึ้น โดยศาสนาคริสต์ได้ปรับเปลี่ยนมุมมองในเรื่องความรอดที่เชื่อว่ามิใช่เพียงศาสนาคริสต์เพียงศาสนาเดียวที่เป็นศาสนาที่เที่ยงแท้ ความรอดของมนุษย์อยู่ที่การล้างบาปเข้ามาเป็นคริสต์ เพื่อจะได้เป็นประชากรของพระเจ้าอันจะนำไปสู่การบรรลุนิรมลชีวิตที่ดี การสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ได้เปลี่ยนความหมายใหม่ว่า ความรอดของมนุษย์ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ก็ได้ เพียงแต่มนุษย์ปฏิบัติตนเป็นคนดีไม่ว่านับถือศาสนาไหนก็สามารถที่จะมีความรอดได้เช่นกัน⁸

หลังจากการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ศาสนาคริสต์จึงไม่พยายามเผยแพร่ศาสนาให้ชาวไทยมาเข้ารับเป็นคริสต์ แต่พยายามสนับสนุนให้ชาวไทยทุกคนเป็นคนดี และเน้นการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่น และการปรับให้ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาของท้องถิ่น ทำให้ศาสนา

คริสต์เริ่มได้รับการยอมรับจากสังคมไทยมากขึ้น (Chaiyon Praditsil and others 2009, 86)

“พระศาสนจักร ต้องแทรกซึมเข้าไปในหมู่มนุษย์ทุกหมู่เหล่านี้ โดยเคลื่อนไหวแบบเดียวกับที่พระคริสต์เจ้าเอง เมื่อเสด็จมาเกิดเป็นมนุษย์ทรงนำตัวมาผูกพันกับสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ ซึ่งพระองค์เสด็จมาอยู่ด้วย” (Chaiyon Praditsil 2009, 90)

ดังนั้นชาวคาทอลิกในประเทศไทยจึงต้องเข้าใจการอยู่ร่วมกับคนต่างศาสนาในสังคม (incarnation) คือชาวคาทอลิกต้องไม่ทำตัวแปลกแยก ต้องพยายามผสมผสานวัฒนธรรมและอยู่ร่วมทุกชีวิตร่วมสุขกับคนศาสนาอื่นๆ ในสังคมให้ได้ (Seri Phongphit 1982, 232) การจินตกรรมความเป็นไทยของชาวคาทอลิกให้สอดคล้องกับจินตกรรมความเป็นไทยหลัก จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สังคมไทยลบภาพความเป็นแปลกแยกของชาวคาทอลิก และทำให้คาทอลิกสามารถอยู่ร่วมกับสังคมไทยได้อย่างสงบสุข โดยศาสนาคริสต์ได้ใช้มาตรการการเพิ่มความเป็นไทยให้กับศาสนาคริสต์ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสถาบันกษัตริย์ ในนิยามความเป็นไทยของตน

1. การสร้างความเป็นไทยของศาสนาคริสต์

เป็นการผสมผสานศาสนาคริสต์เข้ากับความเป็นไทย ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการสร้าง

⁸God is watching us whatever the religion we are. This is the extending of God in the sense that he can be reached and be able to take care all human beings in this world, even people who do not have any respect for him.

จิตรกรรมความเป็นไทยของศาสนาคริสต์ โดยจะเห็นได้จาก 1.1 การผสมผสานศิลปวัฒนธรรมแบบไทย 1.2 การปรับภาษาบทสวด และ 1.3 การบวชบาทหลวงชาวไทย

1.1 การผสมผสานศิลปวัฒนธรรมแบบไทย

การสร้างโบสถ์ของศาสนาคริสต์ในประเทศไทยมักจะสร้างตามแบบสถาปัตยกรรมยุโรป โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมแบบโกธิค คือ โบสถ์ที่มีลักษณะเป็นรูปแหลมเรียว ทุกส่วนพุ่งขึ้นไปในแนว

สูง ประดับด้วยกระจกสี เพดานสูงทำให้อากาศโปร่งตามซุ้มประตูมักมีรูปปั้นของบรรดานักบุญ แต่หลังจากการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ศาสนาคริสต์เริ่มปรับเปลี่ยนแนวคิดเพื่อให้ศาสนาคริสต์สามารถเข้าถึงชาวไทย และผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทยให้มากขึ้น โดยการหันมาใช้การสร้างโบสถ์ในแบบสถาปัตยกรรมแบบไทย (Chaiyon Praditsil 2009, 99) เช่น โบสถ์ของคณะมหาไถ่ พัทยา จังหวัดชลบุรี และโบสถ์วัดอัครเทวดามีคาแอล บ้านช่งแย้ จังหวัดยโสธร เป็นต้น

โบสถ์พระมหาไถ่ พัทยาฯ

Redemptorist center introduction book 2015

โดยโบสถ์คณะมหาไถ่ พัทยา จังหวัดชลบุรี สร้างในรูปแบบศิลปะแบบไทย ภายนอกโบสถ์จะมีลักษณะคล้ายกับสถาปัตยกรรมยุคกรุงธนบุรี ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสถาปัตยกรรมจีน เห็นได้จากตัวหลังคาที่ยื่นออกจากฝาผนังเพียงเล็กน้อย มี

พญานาค ฝาผนังและเสาประดับด้วยเครื่องปั้นดินเผา และชิ้นส่วนกระจกหลากสี ส่วนภายในจะพบความโดดเด่นในการผสมผสานวัฒนธรรมไทยกับศาสนาคริสต์ ซึ่งปรากฏชัดเจนในภาพเขียนชีวิตประวัติพระเยซูบนฝาผนัง

กำเนิดพระเยซู

Photo by the researcher of this paper form historical archives archdiocese of Bangkok 2015

พระเยซูทรงเผยแผ่ศาสนาแก่ชาวบ้าน
(Redemptorist center introduction book 2015)

โบสถ์วัดอัครเทวดามีคาแอล บ้านซ่งแย้ จังหวัดชัยภูมิ (Catholicubon 2016)

ส่วนโบสถ์วัดอัครเทวดามีคาแอล บ้านซ่งแย้ จังหวัดชัยภูมิ เป็นโบสถ์ที่จัดสร้างด้วยไม้ทั้งหลัง มีสถาปัตยกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นและความเชื่อของศาสนาคริสต์ เป็นการผสมผสานและนำความเชื่อเข้าสู่วัฒนธรรมของศาสนาคริสต์อย่างลงตัว โดยการใช้วัสดุก่อสร้างอาคารเป็นฝีมือของช่างและวัสดุในท้องถิ่นทั้งสิ้น การยกใต้ถุนสูงเพื่อหนีน้ำและหลบหลีกจากสัตว์มีพิษซึ่งเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทยอีสาน ทำให้รูปร่างหน้าตาของโบสถ์มีลักษณะความเพียรสูงมาก แต่ในเรื่องการใช้สอยภายในโบสถ์กลับเป็นไปในแบบตะวันตก กล่าวคือมีโถงทางเข้าที่มีดและแคบ เมื่อเข้ามาสู่โถงภายในจะรู้สึกสูงและโปร่ง มีโถงกลางและทางเดิน ขนาบด้วยทิวต้นเสาและปลายสุดของทางเดินคือพระแท่น (Kittitouch Chaiprasith 2009, 231-232)

1.2 การปรับภาษา บทสวด

การปรับเปลี่ยนภาษาในการสวดภาวนาจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย เนื่องจากเดิมที่ชาวคาทอลิกไม่ใช่คนไทยทำให้ภาษาในการสวดภาวนาของคนเหล่านั้นจะแตกต่างกันไปตามชุมชน

ว่าชุมชนนั้นมีคนเชื้อชาติโดยอยู่บ้าง ถ้าบางชุมชนมีหลายเชื้อชาติ ก็ต้องสวดหลายภาษาโดยมีการแบ่งตามช่วงเวลาด้วย (Puttipong Puttansri 2015)

ดังนั้นเมื่อเกิดการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 จึงเกิดการปรับเปลี่ยนภาษามาใช้ภาษาไทยเพื่อให้ศาสนาคริสต์สามารถเข้าถึงคนไทยได้ง่ายมากขึ้น เช่น ชาวคาทอลิกที่จังหวัดจันทบุรีเดิมเป็นชาวเวียดนามอพยพ ทำให้พวกเขาใช้ภาษาเวียดนามในการสวดภาวนาเป็นหลัก แต่เมื่อมีการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 พวกเขาก็ได้ปรับตัวโดยการปรับเปลี่ยนมาใช้ภาษาไทยในการสวดภาวนาแทน ซึ่งการปรับเปลี่ยนนี้ก็เป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป คือลดการสวดภาษาเวียดนามจากอาทิตย์ละครั้ง เป็นเดือนละครั้ง และต่อมาเหลือแค่สวดเฉพาะวันที่มีเทศกาลเท่านั้น จนในปัจจุบันแทบไม่มีการสวดภาษาเวียดนามแล้ว (Chaiyon Praditsil 2009,101) เป็นต้น

1.3 การบวชบาทหลวงชาวไทย

เพื่อสอดคล้องกับแนวทางของการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 คาทอลิกไทยจึงจำเป็นต้องมีการเตรียม

บาทหลวงชาวไทย เพื่อขึ้นมาปกครองศาสนจักรในประเทศไทย มีการตั้งวิทยาลัยแสงธรรม ซึ่งเป็นสถานที่อบรมผู้ที่จะเตรียมตัวเป็นบาทหลวง เป็นวิทยาลัยที่ได้รับการรับรองการศึกษาจากรัฐเปิดสอนวิชาปรัชญาและเทวศาสตร์เทียบเท่ากับมหาวิทยาลัยทั่วไป ผู้ได้เข้ารับการศึกษานอกจากจะได้รับการศึกษาด้านวิชาการแล้วยังต้องได้รับการฝึกอบรมด้านจิตใจ ระเบียบวินัย และประสบการณ์ในงานของคาทอลิกซึ่งรวมเป็นเวลา 7 ปี จึงจะมีสิทธิได้รับการบวชเป็นบาทหลวง (Seri Phongphit 1982, 255-256)

ทำให้ต่อมาตำแหน่งพระสังฆราช จากเดิมที่จะเป็นตำแหน่งที่มีแต่มีซันนารีชาวฝรั่งเศสหรืออิตาลี ได้กลายมาเป็นตำแหน่งของบาทหลวงชาวไทยทั้งหมด เช่น พระคาร์ดินัล ไมเคิล มีชัย กิจบุญชู (พระอัครสังฆราชแห่งกรุงเทพฯ) พระสังฆราช โรเบิร์ต รัตน์ บำรุงตระกูล (พระสังฆราชแห่งสังฆมณฑลเชียงใหม่) พระสังฆราช ยอแซฟ เอก ทับปิง (พระสังฆราชแห่งสังฆมณฑลราชบุรี) และพระสังฆราช ลอเรนซ์ คาโยน์ แสนพลอ่อน (พระสังฆราชแห่งสังฆมณฑลท่าแร่-หนองแสง) เป็นต้น (Chaiyon Praditsil 2009, 93-94)

2. สายสัมพันธ์ที่ตีระหว่างศาสนาคริสต์กับสถาบันกษัตริย์ไทย

ความสัมพันธ์ที่ตีระหว่างศาสนาคริสต์กับสถาบันกษัตริย์ไทยเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งใน

การสร้างการยอมรับความเป็นพลเมืองของชาวคาทอลิก โดยเฉพาะช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ ศาสนาคริสต์กับสถาบันกษัตริย์ไทยมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและสนิทสนมกันมากขึ้น เนื่องจากศาสนาคริสต์ได้เข้าไปมีส่วนช่วยสถาบันกษัตริย์ไทยในการพัฒนาประเทศให้เป็นรัฐชาติสมัยใหม่ ศาสนาคริสต์จึงได้รับความคุ้มครองจากสถาบันกษัตริย์ไทยให้สามารถอยู่ในสังคมไทยได้อย่างสงบสุข

ชาวคาทอลิกได้ใช้ความสัมพันธ์ที่ดีต่อสถาบันกษัตริย์ในการสร้างการยอมรับให้ตนเองเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนจินตกรรมของสังคมไทย ภายใต้กรอบการเคารพและเชิดชูสถาบันกษัตริย์ ซึ่งเป็นกรอบคิดหลักของจินตกรรมความเป็นไทยที่ชาวไทยพึงกระทำ โดยศาสนาคริสต์ได้เริ่มเข้าไปมีส่วนช่วยในการสร้างฐานอำนาจทางอุดมการณ์ให้กับสถาบันกษัตริย์ดังนี้

2.1 พิธีมิสซาในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 25 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2514 คณะกรรมการสภาอัคราวาสคาทอลิกแห่งประเทศไทย ในสภาประชุมบาทหลวงโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทย จัดพิธีมิสซาบูชาขอบพระคุณเพื่อเฉลิมพระเกียรติและแสดงความจงรักภักดี ณ สวนลุมพินี กรุงเทพฯ (Catholic bishops' conference of Thailand 2007, 200)

การจัดงานในวโรกาสพระราชพิธีเฉลิมราชสมบัติครบ 60 ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ 9 พ.ศ. 2549 (Catholic bishops' conference of Thailand 2007)

2.2 ในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนม
พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9
ในปีที่ 72 พรรษา (5 ธันวาคม พ.ศ. 2543) มีการจัด
พิธีมิสซาใหญ่ เพื่อให้ชาวคาทอลิกได้ร่วมใจถวาย
สดุดี และตั้งจิตอธิษฐาน ขอพระผู้เป็นเจ้าทรง

บันดาลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญ
พระชนมายุยืนนาน และขอให้ปวงชนชาวไทยมี
ความสุขสันติทั่วราชอาณาจักร (Catholic bishops'
conference of Thailand 2007, 208)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สด็จเป็นองค์ประธานงานมหกรรมดนตรีศักดิ์สิทธิ์เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 60 พรรษา วันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2530
(Catholic bishops' conference of Thailand 2007)

2.3 การจัดพิธีอาเศียรวาทในวันพ่อและวันแม่แห่งชาติที่โบสถ์ส่วนใหญ่ทำในทุกๆ ปี โดยงานจะจัดในวันอาทิตย์ที่ใกล้กับวันที่ 12 สิงหาคม และ 5 ธันวาคม ของทุกปี จะมีการติดรูปของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือสมเด็จพระราชินีเพื่อเป็นการสรรเสริญ มีการสวดอวยพระพร ผู้นำโบสถ์แต่ละแห่งจะนำกล่าวบทอาเศียรวาทและร่วมกันร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี เพื่อแสดงให้เห็นว่าชาวคาทอลิกในประเทศไทยให้ความสำคัญและมีความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ (Viboon Limpanawut 2014)

2.4 การจัดการประชุมลูกเสือคาทอลิกโลกครั้งที่ 1 ของประเทศไทย ในการจัดการประชุมในครั้งนี้ นอกจากจะมีเป้าหมายในการช่วยสร้างความสามัคคีให้กับชาวคาทอลิกแล้ว ศาสนาคริสต์ได้สอดแทรกการเชิดชูสถาบันกษัตริย์ไว้ด้วย โดยได้กล่าวยกย่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ที่ทรงเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งลูกเสือไทย และเชิดชูพระเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ 9 ที่พระองค์ทรงสืบสานและพัฒนากิจการลูกเสือไทยจนเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น (Catholic of Thailand 2012)

2.5 การสร้างอุดมการณ์สถาบันกษัตริย์ผ่านหลักการทำหนังสือของศาสนาคริสต์ โดยศาสนาคริสต์มีความเชื่อว่าอำนาจมาจากพระเจ้า สุดท้ายก็ต้องกลับไปสู่พระเจ้า หลักการทำหนังสือของศาสนาคริสต์ก็เช่นกัน การจัดเรียงหน้าของหนังสือมีส่วนสำคัญ หน้าแรกรองจากปกต้องให้พระเจ้านำมาก่อน (พระเยซู พระแม่มาเรีย) หน้าถัดไปเป็นผู้นำทางศาสนา (โป๊ป พระสังฆราช) หรือผู้นำบ้านเมือง (สถาบันกษัตริย์) หลังจากนั้นจึงเข้าสู่เนื้อหาของหนังสือ และหน้าสุดท้ายควรเป็นรูปพระเจ้าหรือรูปนักบวชในขณะนั้นๆ” ซึ่งจะเห็นว่ามีกรยึดโยงอำนาจของสถาบันกษัตริย์ไทยไว้กับพระเจ้าในศาสนาคริสต์ด้วย (Prasan Pongsiripat 2014)

หนังสือ 100 ปี อาสนวิหารพระนางมาเรียอาปฏิสนธินิรมล จันทบุรี
(Nimit Annamart 2009)

หนังสือ 60 ปี กรรมาธิการแห่งประเทศไทย
(La Salle Thailand 2011)

2.6 การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยจะพบว่าศาสนาคริสต์ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาผสมผสานกับการใช้ชีวิตประจำวันของตนโดยเฉพาะด้านสังคม ชาวคาทอลิกจะต้องใส่ใจและรับผิดชอบสังคมร่วมกันกับพี่น้องต่างศาสนาร่วมโลก ซึ่งเป็นประชากรของพระเจ้าเหมือนกัน ซึ่งมีนัยว่าชาวคาทอลิกจะเป็นคริสตชนที่ดีไม่ได้หากไม่ใส่ใจสังคม (Catholic bishops' conference of Thailand 2007, 95-101) นอกจากนี้ยังได้มีการอบรมเกี่ยวกับการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน ที่สำนักงานได้ร่วมพระบารมี เขตบางรัก กรุงเทพฯ (Keerati Bunjeua 2014, 31)

การช่วยสร้างฐานอำนาจทางอุดมการณ์ให้กับสถาบันกษัตริย์ของศาสนาคริสต์ นอกจากจะเป็นประโยชน์โดยตรงให้กับสถาบันกษัตริย์แล้ว ยังส่งผลดีต่อการดำรงอยู่ในสังคมไทยของศาสนาคริสต์เอง เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยทำให้เกิดการยอมรับศาสนาคริสต์ในสังคมไทย โดยปกติแล้ว

วัฒนธรรมของสังคมไทยมองว่าการเคารพและให้ความสำคัญกับสถาบันกษัตริย์ถือเป็นเรื่องที่ดีงามและควรปฏิบัติ การที่ศาสนาคริสต์ปฏิบัติตามธรรมเนียมของสังคมไทย จึงมีส่วนช่วยให้ศาสนาคริสต์สามารถผสมกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยไปได้ด้วย

ส่วนสถาบันกษัตริย์ได้ให้ความสำคัญกับศาสนาคริสต์ในโอกาสต่างๆ เช่นกัน กล่าวคือสถาบันกษัตริย์ได้ทรงให้การอุปถัมภ์ศาสนาคริสต์และเข้าร่วมกิจกรรมของศาสนาคริสต์อยู่เสมอ เช่น การเข้าพบพระสันตะปาปาโยฮัน ที่ 23 ครั้งที่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และพระราชาธิบดีจอร์จเสด็จเยือนวาทีกัน (Catholic bishops' conference of Thailand 2007, 26-29) การที่พระองค์เสด็จไปเป็นประธานเปิดอาคารหอประชุม เดอ มงฟอร์ต ณ โรงเรียนเซนต์คาเบรียล และวัดพระแม่มหาการุณย์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี (Kulchalee Sermtaweessap 2012, 27-28) และการที่พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระสันตะปาปาโยฮันปอล

ที่ 2 เสด็จเข้าเฝ้าพระองค์ ในครั้งที่องค์พระสันตะปาปาเสด็จเยือนประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2527 (Duan khamdi 1986, 142) เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถาบันกษัตริย์ไทยในสมัยรัชกาลที่ 9 และศาสนาคริสต์ได้มีความสัมพันธ์ต่อกันเป็นอย่างมาก

“สำนักวาติกันกับประเทศไทย แม้จะมีความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างสมบูรณณ์ไม่นานนัก แต่แท้ที่จริงเราได้มีความผูกพันอันลึกซึ้งต่อกันมาแล้วช้านาน ในประการที่คริสตศาสนานิกายโรมันคาทอลิกได้เผยแผ่เข้ามาถึงประเทศนี้ นับด้วยศตวรรษตั้งแต่ครั้งพระนครศรีอยุธยาเป็นราชธานี คณะบาทหลวงและศาสนทูตผู้เดินทางเข้ามาเผยแผ่ศาสนา ทุกเหล่าทุกรุ่น ได้นำเอาคริสตธรรมพร้อมทั้งวิทยาการต่างๆ ซึ่งเจริญอยู่ในประเทศยุโรปในกาลนั้นๆ เข้ามาสั่งสอนคนไทย อันวยโอกาสให้คนไทยได้เรียนรู้คริสตศาสนาและสรรพวิทยาอันก้าวหน้าพร้อมทั้งศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชาวตะวันตกและได้นำมาประกอบปรับปรุงให้เป็นประโยชน์แก่กิจการบ้านเมืองเป็นอันมาก

การที่ประเทศไทยและชาวไทยยินดีต้อนรับผู้เผยแผ่ศาสนาต่างๆ ด้วยไมตรีและด้วยความจริงใจอันมิตรทุกสมัยมานั้น เป็น

เพราะชาวไทยซึ่งเป็นพุทธมามกชน มีจิตสำนึกมั่นคงอยู่ในกุศลสุจริต และในความเมตตาการุญเห็นว่าศาสนาทั้งปวงย่อมสั่งสอนความดีให้บุคคลประพฤติปฏิบัติแต่ในทางที่ถูก ที่ชอบ ที่เป็นประโยชน์ ให้เฝ้าหาความสงบสุขอย่างผ่องใสให้แก่ชีวิต ทั้งเรายังมีเนติแบบธรรมเนียมให้ต้อนรับนับถือชาวต่างชาติต่างศาสนาด้วยความเป็นมิตร แม้ไมตรีต่อกันด้วยเมตตาจิตและด้วยความจริงใจบริสุทธิ์ใจ มิให้ดูแคลนเบียดเบียนผู้ถือสัญชาติและศาสนาอื่น ด้วยจะเป็นเหตุนำความแตกร้างและความรุนแรงเดือดร้อนมาให้ ดังนั้นคริสตศาสนาจึงเจริญงอกงามขึ้นได้ในประเทศนี้ ชาวไทยต่างรู้จักและเคารพยกย่ององค์พระสันตะปาปาประมุขแห่งชาวคาทอลิกอย่างสูงในฐานะบุคคลสำคัญผู้หนึ่ง ผู้แผ่ความสงบร่มเย็นและความสว่างแจ่มใสแก่ชาวโลกถ้วนหน้า”

พระราชดำรัสของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในโอกาสที่สมเด็จพระสันตะปาปาจอห์นปอลที่ 2 เสด็จเข้าเฝ้าพระองค์ ในครั้งที่องค์พระสันตะปาปาเสด็จเยือนประเทศไทย ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2527 (King Rama IX 's speech 1984)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระราชาธิบดีจกั โรงเรียนอาชีวะดอนบอสโก กรุงเทพฯ เพื่อทรงเปิดอาคารฝึกงานช่างกลโรงงานและตึกอาคารเรียนห้าชั้น เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2519 (Catholic bishops' conference of Thailand 2007)

กล่าวโดยสรุปเราจะเห็นได้ถึงความสัมพันธ์ที่ยาวนานระหว่างศาสนาคริสต์กับสถาบันกษัตริย์ไทยตั้งแต่ศาสนาคริสต์เริ่มเข้ามาเผยแพร่ศาสนาในประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน ซึ่งพบว่าศาสนาคริสต์ไม่สามารถดำรงอยู่ในสังคมไทยได้อย่างราบรื่น หากไม่ได้รับการอุปถัมภ์จากสถาบันกษัตริย์ ซึ่งในปัจจุบันจะพบว่าศาสนาคริสต์มีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมไทยมากขึ้น ผ่านการสนับสนุนอุดหนุนของสถาบันกษัตริย์ โดยการทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งในกลไกการเสริมสร้างสถานะและการดำรงอยู่ให้กับสถาบันกษัตริย์ผ่านพิธีกรรมและสัญลักษณ์ต่างๆ ในศาสนา ซึ่งในด้านของตัวสถาบันกษัตริย์เองก็ได้ให้ความสำคัญกับศาสนาคริสต์เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ในการเข้าร่วมกิจกรรมของศาสนาคริสต์และการให้ความอุปถัมภ์ศาสนาคริสต์นั่นเอง

สรุป

อุปสรรคที่ทำให้ศาสนาคริสต์ไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างจินตกรรมความเป็นพลเมืองไทยได้สำเร็จในอดีต เนื่องจากเดิมทีประเทศไทยก่อน

รัชกาลที่ 4 ไม่อนุญาตให้ศาสนาคริสต์สามารถเผยแพร่ศาสนาแก่ชาวไทยได้ ทำให้ชาวคาทอลิกส่วนมากจึงล้วนแต่เป็นชาวต่างชาติ บาทหลวงส่วนใหญ่ที่เข้ามาในประเทศไทยก็ล้วนแต่เป็นชาวฝรั่งเศส ทำให้ต่อมาเมื่อมีความขัดแย้งระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ในเหตุการณ์ ร.ศ. 112 ศาสนาคริสต์จึงถูกมองว่าเป็นพวกเดียวกับฝรั่งเศส แต่ในขณะนั้นความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ตีระหว่างศาสนาคริสต์กับสถาบันกษัตริย์ได้ช่วยปกป้องให้ไม่เกิดการเบียดเบียนศาสนาที่รุนแรง

แต่ภายหลังเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองอำนาจของสถาบันกษัตริย์ก็ลดลงไปมาก ทำให้ไม่สามารถปกป้องศาสนาคริสต์ได้อีก เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งกับฝรั่งเศสอีกครั้งในสงครามอินโดจีน รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นรัฐบาลในขณะนั้นได้สนับสนุนให้ชาวไทยนับถือศาสนาพุทธเพียงศาสนาเดียว ทำให้เกิดกระแสชาตินิยมที่รุนแรง ชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธออกมาต่อต้านศาสนาคริสต์อย่างเปิดเผย และพยายามทำให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาคริสต์เปลี่ยนใจมา

นับถือศาสนาพุทธ เกิดการเบียดเบียนศาสนาคริสต์ทั่วประเทศ มีการทำร้ายและสังหารชาวไทยที่ไม่ยอมเปลี่ยนศาสนามาเป็นศาสนาพุทธด้วย

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวไทยในขณะนั้นไม่สามารถแบ่งแยกเรื่องของศาสนากับการเมืองได้ เนื่องจากพวกเขาอยู่ภายใต้จิตกรรรมความเป็นไทยที่นิยามว่า “ความเป็นพุทธคือความเป็นไทย” ชาวคาทอลิกที่นับถือศาสนาคริสต์จึงไม่ใช่ชาวไทย ดังนั้นชาวคาทอลิกต้องอาศัยการสร้างจิตกรรรมความเป็นพลเมืองไทยของชาวคาทอลิกขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง ให้สอดคล้องกับจิตกรรรมหลักของสังคมไทย ต่อมาได้เกิดการปรับตัวครั้งสำคัญของศาสนาคริสต์ในประเทศไทย ซึ่งเป็นการปรับตัวตามการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ได้กลายมาเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ช่วยให้ชาวคาทอลิกไทยสามารถปรับตัวและสร้างจิตกรรรมความเป็นพลเมืองไทยได้สำเร็จ

โดยแบ่งเป็น 2 ปัจจัยสำคัญ คือ 1) การสร้างความสัมพันธ์ให้กับศาสนาคริสต์ เป็นการผสมผสานศาสนาคริสต์เข้ากับความเป็นไทย ทั้งการผสมผสานศิลปวัฒนธรรมของศาสนาคริสต์ในแบบไทย การปรับ

ภาษาบทสวดเพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึงของชาวไทย และการบวชบาทหลวงชาวไทยเพื่อลดความรู้สึกแปลกแยกจากภาพที่ชาวไทยมองว่าบาทหลวงส่วนใหญ่ของศาสนาคริสต์เป็นชาวต่างประเทศ และ 2) การสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างศาสนาคริสต์กับสถาบันกษัตริย์ไทย ภายใต้กรอบการเคารพและเชิดชูสถาบันกษัตริย์ ซึ่งเป็นกรอบคิดหลักของจิตกรรรมความเป็นไทยที่ชาวไทยพึงกระทำ ทั้งการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดพิธีอาเศียรวาทในวันพ่อและวันแม่แห่งชาติ จัดพิธีมิสซาบูชาขอบพระคุณเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่อยู่และแสดงความจงรักภักดีในวโรกาสทรงครบรอบครองสิริราชสมบัติ การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปผลจากการปรับตัวดังกล่าวช่วยสร้างให้ศาสนาคริสต์สามารถมีพื้นที่ในการนิยามความเป็นศาสนาของชาวไทยได้ โดยระบุว่าศาสนาคริสต์ไม่ใช่ศาสนาของต่างชาติ อีกทั้งยังมีความเป็นไทยไม่ต่างจากศาสนาอื่นด้วย ทำให้เราพบว่าในปัจจุบันศาสนาคริสต์สามารถอยู่ร่วมกันกับสังคมไทยได้อย่างสงบสุข

References

- Anderson, Benedict. *Imagined communities: Reections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.
- Catholic bishops' conference of Thailand. 2007. *On gek akkhara satsanupratumpok: nueang nai orkart chaloemphrachonmaphansa 80 phansa*. [Upholder of religions: The celebrations on the auspicious occasion of his majesty the king's 80th birthday anniversary]. Bangkok: Catholic bishops' conference of Thailand. (in Thai)
- Catholic of Thailand. 2012. *Anusor ngan chumnom lookseua catholic lok krangtee 1*. [The 1st Catholic world scout jamboree memorial book]. Chonburi: Catholic of Thailand. (in Thai)
- Catholicubon Ratchathani. 2016. Church in Ubon Ratchathani area, <http://www.catholicubon.org/churchUbon/church.html>. (accessed March 31, 2016)
- Chaiyon Praditsil. 2009. *Lamdap hetkan khong chumchon wat romancatholic chanthaburi nai rop 300 pi*. [Tercentenary historical of catholics community in Chanthaburi]. Bangkok: kor. pon (1996). (in Thai)
- , and others. 2009. *Khwam torneang lae kan praptua khong chumchon haeng khwamchuea atsana wihan phranang maria patisonthi niramom*. [Continuing and adaptation of faith community "Cathedral of the immaculate conception"]. Bangkok: korpon (1996). (in Thai)
- . 2009. Tammawitthaya haeng phonlameang khong catholic nai krabuankan sang phawa khwam thansamai khong thai. [Civic religions of Catholics in process of construct Thai modernity]. *Thammasat University* (special volume) 28(1): 42-60. (in Thai)
- Craig J. Reynolds. 2002. Introduction: National identity and its defenders. In *National identity and its defenders: Thailand today*. Chiang-Mai: Silkworm Books.
- Davisakd Puaksom. 1997. The readjustment of knowledge, truth, and power of the elites in Siam, 1782-1868. Master's thesis, History, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Duan Khamdi. 1986. *Christianity missions in Thailand*. Bangkok: Odeon Store.
- Keerati Bunjeua. 2014. Pratchaya setthakit por piang 24, krop pratchaya tansamai teesut radap lok. [Suficiency economy 24, the most advanced global philosophy framework], *Thansettakij*. 21-24 September. 31. (in Thai)

- King Rama IX 's speech in the behalf of Pope Saint John Paul II visiting Thailand at Chakri Maha Prasat Hall. 10 May 1984, <http://www.catholic.or.th/popejohnpaulII/visit/page2.html>. (accessed april 5, 2016)
- Kittitouch Chaiprasith. 2009. Inculturation in Catholic Church architecture in Thailand: A case study of Bangsongyae Catholic Church, Yasothon province. Master's Thesis, Architecture, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University.
- Kohtae Robae. 2006. *Prawat kan poieprae kittasatsana nai siam lae lao*. [Historical of christianity missions in Thailand and Laos]. Bangkok: Thai catholic media. (in Thai)
- Kowit Wongsurawat. 2007. *Poommirattasat*. [Geopolitics]. Bangkok: Vassana. (in Thai)
- Kulchalee Sermtaweep. 2012. *Catholic thai terttai ongrachan*. [Catholic: The honor of the King]. Bangkok: Happy Smile group of Assumption cathedral. (in Thai)
- Kullada Kesboonchoo Mead. 2004. *The rise and decline of Thai absolutism*. London: Routledge Curzon.
- La Salle Thailand. 2011. *Pharada La Salle hang pratate Thai*. [Thai La Salle Brothers]. Bangkok: La Salle Thailand.
- Larke, Victor. 2000. Hetkan kan biatbian satsana thua prathet. [Event of persecution christianity in Thailand]. In *Nakthot.. nakbun wirakam chittarom lae chiwit saksith khong bunyarase Nikholas Bunkoet Kisbumrung phrasong lae moranasakki*. [Prisoner.. Saint Bravery Charisma and holy living of Nicholas Bunker Kitbamrung monk and martyr of the faith]. ed. Surachai Chumsriphan. Bangkok: Historical Archives archdiocese of Bangkok. (in Thai)
- Nimit Annamart. 2009. *100 pi atsana wihan phranang maria patisonthi niramom Chanthaburi*. [100 years of Immaculate Conception of Mary cathedral, Chantaburi]. (in Thai)
- Pensri Horae, President of materdei school of Bangkok. Interview, 14 September 2015.
- Pinkaew Laungaramsi. 2014. Contested citizenship: Cards, colors, and the culture of identification. In *Ethnicity borders and the grassroots interface with the state*. ed. John A. Marston. Chiang-Mai: Silkworm Books.
- Prasan Pongsiripat, Priest of Phranang-Maria-Patisonthi-Niramom church at Chanthaburi. Interview, 30 September 2014.

Puttipong Puttansri, Manager of historical archives archdiocese of Bangkok. Interview, 22 March 2015.

Saichon Sattayanurak. 2005. *The construction of mainstream thought on “Thainess” and the “truth” constructed by “Thainess”*. Bangkok: The Thai Research Fund.

Salinee Manakit. 2005. History of ban tharae catholic community changwat sakon nakhon, 1884- 1965. Master’s thesis, History, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.

Seri Phongphit. 1982. *Catholicism and Thai Society since the reign of King Narai to present time*. Bangkok: Thai khadi research institute, Thammasat University.

Somsri Bunarunraksa. 2007. *Phra sangkharat Palergua: “mit thi di sanitsanom lae chingchai” nai ratchakan thi 4*. [Patriarch: “mitt hi di sanitsanom lae chingchai”: King Rama 4]. Bangkok: Thai Catholic media. (in Thai)

Sulak Sivaraksa. 2002. The crisis of siamese identity. In *National identity and its defenders: Thailand today*. ed. Craig J. Reynolds. Chiang-Mai: Silkworm Books.

Surachai Chumsriphan. 2000. kan biatbian satsana nai prathet thai. [Persecution Christianity in Thailand] In *nakthot.. nakbun wirakam chittarom lae chiwit saksith khong bunyarase Nikholas Bunkoet Kisbumrung phrasong lae moranasakshi*. [Prisoner.. Saint Bravery Charisma and holy living of Nicholas Bunker Kitbamrung monk and martyr of the faith]. ed. Surachai Chumsriphan. Bangkok: historical archives archdiocese of Bangkok. (in Thai)

Viboon Limpanawut, Priest of St.Thomas Aquinas church at Minburi. Interview, 14 September 2015.